

Стельмащук Б.А.

Луценко Д.С.

Студенти ФСП

КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Чепульченко Т. О., к.ю.н., доц., завідувач кафедри публічного права, ФСП

КПІ ім. Ігоря Сікорського

Перспективи розвитку бікамералізму в Україні

Однією з характеристик парламента є його структура. У конституційному праві виділяють однопалатні та двопалатні палати. Структуру парламента, якій притаманна двопалатність, у науковій літературі досить часто називають бікамералізмом.

Бікамералізм нині достатньо поширений у світі. Так, двопалатні парламенти функціонують у Франції, США, Великій Британії, Німеччині, Іспанії, Італії, Канаді, Мексиці, Бразилії, Японії, Південній Кореї тощо. Не оминув бікамералізм й сусідів України – Російську Федерацію, Республіку Білорусь та Республіку Польщу.

В більшості країн двопалатний парламент складається з Палати представників та Сенату. До останнього, як правило, представники регіональних та територіальних громад, які забезпечують територіальне представництво на вищому рівні. Найбільш характерним бікамералізм є для федеративних держав, а тому зрозумілою є структура для США, Німеччини, Росії, де вища палата представляє інтереси суб'єктів федерації – штатів, земель, республік тощо. Однак двопалатні парламенти поступово стають рисою й унітарних держав, зокрема Білорусі, Норвегії, Франції, Італії, Іспанії, Польщі. Зокрема, верхня палата парламенту Польщі – Сенат – формується з представників воєводств попри унітарну форму правління. Класичним прикладом двопалатного парламенту у децентралізованій унітарній державі є Велика Британія. [3]

Питання запровадження бікамералізму в Україні також має свою історію. З початком конституційного процесу в перші роки незалежності висловлювались думки на підтримку двопалатної структури парламенту. Це було зумовлено підтримкою такої ідеї регіональними групами. Так, було розроблено кілька проектів Конституції, які передбачали утворення двопалатних Національних зборів. Верхня палата – Сенат – мала обиратися у 27 округах у кількості двох представників, але така ідея не знайшла підтримку у Верховній Раді. [2]

У 1995 році робоча група передала проект Конституції, який передбачав двопалатну структуру Верховної Ради, однак такий проект, незважаючи на лобювання з боку територіальних та регіональних еліт, не знайшов підтримки.

Конституція України визначила Верховну Раду України як однопалатний парламент. Однак ідея бікамералізму продовжила свій розвиток. Дискусія з цього питання знайшла відображення у референдумі 16 квітня 2000 року, коли більшість українців висловилися за двопалатний парламент. Однак жодне рішення референдуму не було реалізоване. [1,2]

Новою хвилею розвитку ідеї бікамералізму в Україні стало обговорення конституційних змін у 2008-2009 роках, коли Президент України Віктор Ющенко висловився за створення двопалатного парламенту, що, на його думку, мало позитивний вплив на законодавчий процес та забезпечило представництво територіальних громад на вищому рівні. [2, 3]

Однак така ідея не знайшла підтримки та не була реалізована до сих пір. Причиною такого спротиву, на нашу думку, є небажання окремих політичних сил до зміцнення регіонального посередництва та утворення нового центру влади.

Ми вважаємо, що запровадження двопалатного парламенту в Україні мало би позитивні наслідки, зокрема:

По-перше, двопалатний парламент здатний підвищити якість законодавчої роботи, оскільки є змога заблокувати прийняття політичних рішень, які є замовленням певних сил чи виражають інтереси виключено певних олігархічних та політичних сил. Зазначимо, що нині партійна система Україна не розвинена та представлена в першу чергу окремими партіями лідерського характеру, які лобіють чужі інтереси. Саме тому досить часто рішення приймаються кулуарно або з порушенням процедури. Яскравим прикладом є голосування за бюджет в останні роки та затвердження нормативних актів без обговорення або шляхом кількарázового повернення до них. Запровадження верхньої палати допоможе заблокувати такі рішення, що позитивно відзначиться на якості законотворчої роботи.

По-друге, на вищому рівні будуть створені умови для регіонального представництва, що буде сприяти подоланню протиріч та забезпеченню вираження регіональних інтересів. Треба зазначити, що Україна є досить специфічною країною, яка включає різні за культурним, історичним та економічним характером регіони. Ігнорування цього питання призводить до тенденції зростання сепаратизму, тоді як врахування та збалансоване поєднання національних та регіональних інтересів забезпечить стабілізацію та консолідацію держави, її зміцнення.

По-третє, двопалатний парламент є інструментом, який здатний подолати політичні кризи та обмежити олігархізацію країни. Також важливим є те, що запровадження бікамералізму в Україні сприяло б відновленню територіальної цілісності України та забезпечення миру й єдності, що є актуальним сьогодні.

Звісно, бікамералізм може й мати негативні наслідки, серед яких і гальмування законодавчого процесу, і загроза конфлікту між палатами, і загроза конфлікту в рамках самої палати територіальних представників. Однак при цьому двопалатний парламент має й ряд позитивних сторін, які мають перевагу над недоліками.

Саме тому, на нашу думку, Україна має продовжувати децентралізацію та рухатися в бік двопалатного парламенту, що підвищить збалансованість влади та якість законотворчого процесу.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141
2. Морозюк Ю. Перспективи запровадження двопалатного парламенту в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naub.org.ua/?p=1346>
3. Фісун О. Перспективи запровадження бікамералізму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/mart2009/14.htm>